

tissime manifestum esse debeat in universo mundo et civitatibus et populis non esse nisi unam Christi ecclesiam et unum Christi altare et unum sacrificium, quod ubique uni deo et una religione constituitur et offertur. Et ideo nullus omnino potest in parte esse excommunicatus et in parte communicans, sed unde in una ecclesia meruit separari, in nulla prorsus nisi per legitimam satisfactionem poterit sociari, sicut membrum de loco suo praecisum in nulla ulterius corporis parte valet aptari, nisi forte divinae virtutis miraculo, unde divulgum fuerat, poterit reformari. Ex²⁶⁷ his nonnulli tam immites et non humanae affectionis, sed belluinae immanitatis inveniuntur, ut prioribus uxoribus ex suspitione adulterii nulla lege, nulla ratione, nullo iudicio, sola sua animositate et crudelitate²⁶⁸ occisis, adhuc cruenti et sanguine madentes, non solum nulla paenitentia compungantur aut aliqua humilitate deo et ecclesiae satisfaciant, sed exsultantes in superbiis suis incunctanter ad altare domini accedant et indifferenter sacra mysteria contingere praesumant. Cum etiamsi illae miserrimae mulierculae veraciter adulterium perpetraverint et ob hoc iuste punitae esse videantur, tamen lex²⁶⁹ dei, ex qua omnis christianus in die iudicii iudicabitur, ut recipiat *secundum*²⁷⁰ *opera sua*, nullum reum, nec ipsos adulteros vel adulteras puniri permittit nisi sub legitimis iudiciis et testibus, quos etiam publico iudicio a populo lapidari praecipit. Unde²⁷¹ et admirabilis illa Susanna, cum falso adulterii crimine accusaretur, et publico iudicio condemnata et publico legitur absoluta²⁷². Et illa mulier in evangelio, quae veraciter in adulterio fuerat deprehensa, primum iuxta legem ad Phariseos, qui potestatem iudicii in populo exercebant, deinde etiam tentandi gratia ad domini iudicium perducta est, ubi eius admirabili pietate et a lapidationis supplicio et a criminis reatu meruit

267) Ex – praesumant (Z. 16) übernommen in *De divortio Resp. 5* (MGH Conc. 4 Suppl. 1 S. 145 Z. 8–13).

268) *Hinkmar ergänzt in De divortio dahinter: vel libidine ad aliam uxorem vel concubinam tendente (ebd. Z. 10f.), um den Bezug auf den Ehestreit Lothars II. zu verdeutlichen, vgl. ebd. S. 69.*

269) lex – perducta est (Z. 26) übernommen in *De divortio Resp. 5* (ebd. S. 145 Z. 34–S. 146 Z. 4).

270) Vgl. Apoc. 22,7.

271) Unde – liberandam (S. 516 Z. 4) übernommen in *De divortio Resp. 21* (MGH Conc. 4 Suppl. 1 S. 226 Z. 3–8).

272) Vgl. Dan. 13.